Aktualūs duomenų apsaugos aspektai ir dirbtinis intelektas

Aidas Kuolas
Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos
Teisės skyriaus vyr. specialistas

Taikant DI galioja tie patys asmens duomenų apsaugos reikalavimai

- Galioja teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlyga (BDAR 6 str.)
- Galioja 9 str. 2 d. nustatyta sąlyga, jeigu tvarkomi specialių kategorijų asmens duomenys
- Nustatyti aiškiai apibrėžti bei teisėti tikslai (BDAR 5 str. 1 d. b p.)
- Laikomasi kitų BDAR 5 str. principų
- Užtikrinta atitiktis kitiems BDAR reikalavimams

BDAR 22 str.: Automatizuotas sprendimų priėmimas ir DI

Duomenų subjektas turi teisę, kad jam nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, dėl kurio jam kyla teisinės pasekmės arba kuris jam panašiu būdu daro didelį poveikį.

Visų pirma: susijusius su darbo rezultatais, ekonomine padėtimi, sveikatos būkle, asmeniniais pomėgiais ar interesais, patikimumu arba elgesiu, vieta arba judėjimu (BDAR preambulės 71 str.)

„Tik automatizuotu duomenų tvarkymu“ – tada, kai sprendimas priimamas be žmogaus intervencijos.

Išimtys:

- yra būtinas siekiant sudaryti arba vykdyti sutartį tarp duomenų subjekto ir duomenų valdytojo
- yra leidžiamas ES / nacionalinėje teisėje ir nustatomos tinkamos apsaugos priemonės
- yra pagrįstas aiškiu duomenų subjekto sutikimu.

Duomenų subjektas turi teisę iš duomenų valdytojo reikalauti žmogaus įsikišimo, pareikšti savo požiūrį ir užginčyti sprendimą (BDAR 22 str. 3 d.)

Skaidrumas

Asmens duomenys turi būti duomenų subjekto atžvilgiu tvarkomi teisėtu, sąžiningu ir skaidriu būdu (teisėtumo, sąžiningumo ir skaidrumo principas) (BDAR 5 str. 1 d. a p.).

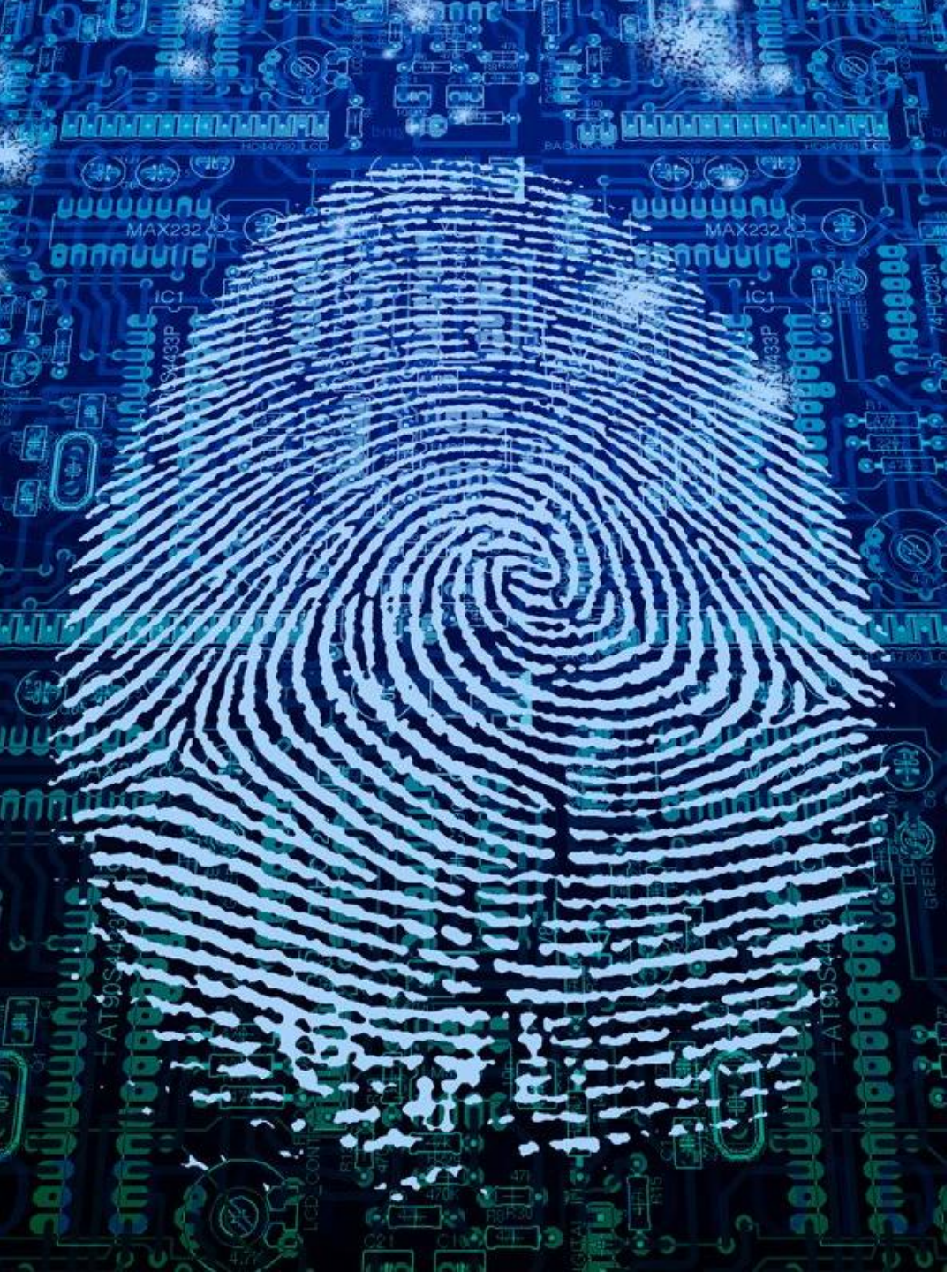
BDAR 13 ir 14 str. nurodyta „būtina duomenų tvarkymo sąžiningumui ir skaidrumui užtikrinti“ informacija, kuri turi būti pateikta duomenų subjektui

- automatizuoto sprendimų priėmimo atvejais: prasminga informacija apie loginį jo pagrindimą, taip pat tokio duomenų tvarkymo reikšmę ir numatomas pasekmes duomenų subjektui

Jeigu asmens duomenys tvarkomi sutikimo pagrindu, duomenų subjektui turi būti aiškiai atskleista, su kuo jis sutinka.

Tam, kad būtų užtikrintas sąžiningas ir *skaidrus* duomenų tvarkymas, duomenų valdytojas profiliavimui turėtų naudoti tinkamas matematines ar statistines procedūras, įgyvendinti technines ir organizacines priemones, užtikrinančias, kad netikslumų sukeliantys veiksniai būtų ištaisyti ir klaidų rizika sumažinta, apsaugoti asmens duomenis atsižvelgiant į pavojus duomenų subjekto interesams ir teisėms, ir kad būtų išvengta diskriminacinio poveikio. (BDAR preambulės 71 str.)

Dirbtinio intelekto aktas (Reglamentas 2024/1689) taip pat nustato skaidrumo reikalavimų (pvz., teisė žinoti, kad bendraujama su DI, arba kad naudojamas DI sukurtas ar pakeistas turinys).

GEROJI PRAKTIKA TAIKANT DI

- Poveikio duomenų apsaugai vertinimas (BDAR 35 str.)
- Nustatyti ir dokumentuoti teisinį pagrindą dėl kiekvienos asmens duomenų tvarkymo veiklos rūšies
- Užtikrinti skaidrumą aiškiu, suprantamu būdu
- Apmokant DI sistemas nuasmeninti asmens duomenis, suteikti pseudonimus, naudoti netikrus duomenis
- Žmogiškoji priežiūra, jeigu teisinės / didelio poveikio pasekmės
- Pasirašyti individualizuotas sutartis su DI paslaugų teikėjais
- Apmokyti darbuotojus asmens duomenų tvarkymo klausimais

LR Įstatymas „Dėl Europos Sąjungos Dirbtinio intelekto akto įgyvendinimo“

- Seimas įstatymą priėmė 2026 m. lapkričio 5 d.
- Įsigalioja 2026 m. gruodžio 1 d.
- Nustatomos nacionalinės įgyvendinimo priemonės, užtikrinančias tinkamą DI akto taikymą Lietuvoje
- Įstatyme įtvirtinama:
  - DI aktą įgyvendinančių valstybės institucijų ir įstaigų kompetencija
  - skundų nagrinėjimo ir tyrimų dėl galimų DI akto ir šio įstatymo pažeidimų atlikimo tvarka
  - atsakomybė už pažeidimus
- decentralizuotas priežiūros modelis, kai DI sistemas institucijos prižiūrės pagal savo kompetencijas, įskaitant VDAI

Ačiū už dėmesį

Aidas Kuolas
Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos
Teisės skyriaus vyr. specialistas